

Att diskutera vetenskap

I föregående nummer, 1995:1, ställde Inger Bergström ett antal frågor till redaktionen om tidskriftens åsikter om arkitekturforskningen. Jag anser att redaktionen av oklara anledningar undvek att besvara Bergströms frågor

Om *NA*-redaktör Jadelius hävdar att det finns en traditionell vetenskapssyn, varför inte beskriva den när Inger Bergström frågar?

Om redaktionen på *NA* i sitt svar betygar att tidskriftens egentliga syfte är att utgöra ett forum för en diskussion om vad arkitekturforskningen är och bör vara så varför inte ta upp denna diskussion nu när Inger Bergström frågar?

Jag har under seminarier och symposier vid ett flertal tillfällen hört *NA*-redaktören Finn Werne just uppmana till debatt om just forskningen och dess innehåll. Nu bjuds chansen, nu finns ett tillfälle, men redaktionen avstår. Som föreningsmedlem blir jag brydd av *NA*:s dubbla budskap. De uteblivna svaren föder nya frågor.

Jag anser att Inger Bergströms insändare bör behandlas med större respekt och hoppas att redaktionen kan ta sig i kragen och besvara Bergströms frågor på ett sådant sätt som det ansår en vetenskaplig tidskrift. *NA*:s trovärdighet kräver det.

Ola Nylander, arkitekt SAR
Form & Teknik, Chalmers tekniska högskola
Medlem i Nordisk förening för arkitekturforskning

Svar på Ola Nylanders insändare

Vi som ingår i redaktionen på *NA* har givetvis – var och en, som individer – en egen, individuellt utvecklad syn på vad arkitekturforskningen är och bör vara. Redaktör Jadelius har sin syn, redaktör Werne har sin, redaktör Lundequist har sin, redaktör Redvall har sin osv. Däremot har redaktionen som helhet inte någon gemensam syn på dessa frågor och tänker visligen avstå från att försöka utveckla en sådan. Forskarna Lars Jadelius, Inger Bergström, Finn Werne eller Ola Nylander får mer än gärna skriva personliga inlägg i en debatt kring

dessa frågor, liksom givetvis alla andra som känner för detta (gärna sådana personer som inte är göteborgare).

Avslutningsvis, det som *NA*:s trovärdighet kräver är att alla som intresserar sig för arkitekturforskning kan känna sig välkomna att medverka utan att därmed binda upp sig för ett forskningsperspektiv som de kanske egentligen inte omfattar.

Jerker Lundequist
Projekteringsmetodik, Kungliga tekniska högskolan
redaktör

Angående redaktionens vetenskapssyn – Svar på Inger Bergströms insändare i nr 1, 1995, samt Ola Nylanders insändare i detta nummer

En formulering i ledaren för nr 4, 1994, som skrivits av redaktören, och för detta nummer tillika temaredaktören, Lars Jadelius, förlädder Inger Bergström 1) att anta att det finns en enhetlig redaktionell syn på vad vetenskap är, 2) att denna redaktionella syn skulle ute-

sluta eller nedvärdera arkitekturforskning i etiska och estetiska frågor som icke vetenskaplig. Inger Bergström har därför uppfordrat redaktionen för tidskriften att klargöra sin uppfattning om vad som är eller inte är vetenskap om arkitektur. I förra numret av tidskriften

(dvs. nr 1, 1995,) svarade redaktionen 1) att *en sådan enhetlig uppfattning finns inte* och 2) att *redaktionen inte anser att forskning i estetiska eller etiska ämnen, på grund av ämnet i sig, skulle vara mindre vetenskaplig än annan forskning.*

De två temanumren om "Rum för kultur" som Jadelius varit temareddaktör för, hans egen artikel i nr 3, 1994, och en läsning av ledaren i nr 4, 1995 i sin helhet, där Jadelius bl. a. menar att "forskningen kan spela en avgörande roll i den etiska och estetiska förnyelsen", visar tydligt att Jadelius både personligen och i sin egenskap av redaktör hör till dem som explicit förespråkar en forskning i etiska och estetiska ämnen!

Trots det återkommer Ola Nylander med en insändare i detta nummer med en uppmaning till redaktionen att den bör besvara Inger Bergströms frågor! Nylander anser också att redaktörerna med anledning av Bergströms insändare skall författa debattartiklar om arkitekturforskningens innehåll och inriktning!

Jag har, som Ola Nylander helt riktigt påpekar, vid flera tillfällen uppmanat arkitekturforskare att i tidskriften publicera sina uppfattningar om arkitekturforskningens inriktning, kvalitet, syfte och metoder. Min egen syn på arkitekturforskningen har jag formulerat i en artikel i *Tidskrift för Arkitekturforskning* nr 1, 1987 tillsammans med Anna Östnäs. Min personliga uppfattning torde också framgå av mina skrifter, särskilt *Den osynliga arkitekturen*, 1987. Även om dessa arbeten har några år på nacken omfattar jag fortfarande i princip samma syn på vilka arkitekturforskningens kärnfrågor bör vara. För tillfället har jag inga möjligheter att utveckla detta spännande och kontroversiella ämne ytterligare.

Min egen uppfattning om vad som bör vara arkitekturforskningens inriktning är dessutom av marginellt intresse när det gäller det arbete jag utför för tidskriften. Jag har ända från tidskriftens start, som en av initiativtagarna, som föreningens ordförande under de första fyra åren, som redaktionskommitténs ordförande under samma period och därefter både som re-

daktör i den fasta redaktionen och som temareddaktör hävdad att tidskriftens policy skulle vara öppenhet för olika inriktningar och uppfattningar om vetenskap inom arkitekturforskningens breda område och att tidskriften inte borde företräda en speciell riktning. Denna policy är brett förankrad inom styrelsen och vägledande för tidskriftens redaktion.

Det vore därför helt i strid med tidskriftens policy att redaktionen gjorde sig till talesman för en viss vetenskapssyn eller inriktning inom arkitekturforskningen.

Nu skulle man kunna invända att redaktionen ändå består av ett begränsat antal personer som trots tidskriftens policy driver igenom en viss syn på vetenskap och arkitekturforskning. Men, för det första består redaktionen av personer med skiftande forskningserfarenheter och olika ämnesmässig bakgrund (arkitekturhistoria, idé- och lärdoms historia, projekteringsmetodik, stadsbyggnad, formlära och bostadsplanering m. m.). För det andra motverkar den praxis som tillämpas alla former av ensidigt företräde för en viss syn på vetenskap. Utgivningen sker oftast i form av temanummer som behandlar något avgränsat ämnesområde. För dessa temanummer engageras temareddaktörer som genom åren kommit att omfatta en stor del av dem som arbetar med arkitekturforskning i Norden (hittills dock främst i Sverige).

Temareddaktionerna sätts i regel samman av en grupp utomstående personer som i forskarvärlden anses ha god inblick i det aktuella ämnesområdets vetenskapliga metoder och frågeställningar, dvs. personer som kan avgöra de aktuella artiklarnas ämnesrelaterade relevans och kvalitet. Denna grupp kompletteras vanligen med en av redaktörerna från den fasta redaktionen. Temareddaktionerna tar dessutom hjälp av referee-personer som omfattar en ännu större grupp, oftast väl etablerade och erfarna forskare. Den fasta redaktionen överlämnar således en mycket stor del av bedömningen till utomstående. Även en flyktig granskning av den publicering som skett genom åren visar

också att verksamheten har karaktäriserats av öppenhet för olika former av arkitekturforskning och olika syn på vetenskap.

Att i denna situation fråga efter enskilda redaktörers uppfattningar eller redaktionens gemensamma uppfattning är ganska meningslös. Frågan är dessutom omöjlig att besvara även om man anlägger ett utifrånperspektiv. Inte ens en studie av tidskriftens utgivning skulle kunna ge besked om detta eftersom den vittnar om vad den fasta redaktionen *och* temaredaktörerna *och* referee-personerna tillsammans ansett vara vetenskap inom arkitekturforskningens område.

Men, kan man fråga, vilken är då redaktionens uppgift?

Jo, för det första att *hålla igång tidskriften* vilket bl. a. innebär att skaffa fram pengar, kontakta temaredaktörer och skribenter, ta initiativ osv.

För det andra att *bevaka kvaliteten* i de alster som skall publiceras. Den slutliga bedömningen av allt det som publiceras skall alltid göras av redaktionen. I praktiken kan redaktörerna oftast godta temaredaktionernas bedömningar men artiklar som ligger utanför temat och artiklar som är svåra gränsfall handläggs alltid av redaktionen, i regel i samarbete med referee-personer. Recensioner, debattartiklar och artiklar som inte gör anspråk på att vara vetenskapliga publiceras däremot efter en redaktionell behandling utan referee-personers inblandning.

Även om vi i redaktionen företräder olika vetenskapssyn finns emellertid en relativ enighet om vilka *krav* vi ställer på de artiklar som skall publiceras i tidskriftens olika avdelningar. Den *vetenskapliga kvaliteten* bedöms när det gäller artiklar som författarna vill få publicerade som vetenskapliga. Bedömningen görs i regel av två referee-personer. Den redaktionella granskningen sker efter vedertagna, konventionella ("traditionella") och allmänna kriterier. Framförda uppgifter, påståenden, argu-

ment och forskningsresultat skall verifieras genom empiriska undersökningar och/eller genom vederhäftiga och väl underbyggda logiska resonemang. Resonemangen skall vara systematiska, klara och möjliga att följa. Referenserna skall vara tydliga och möjliga att kontrollera. Det behandlade problemet skall ha relevans inom ämnesområdet och naturligtvis helst utgöra ett bidrag till forskningsfronten. Slutligen bör framställningen vara så precis och kortfattad som möjligt utan att förståelsen försämras. Redaktionens kriterier avviker således inte från de kriterier som är grundläggande inom alla forskningsområden och som är elementa för varje doktorand.

Bedömningen av en artikel kan emellertid vara svår nog. Det rör sig ofta om gradskillnader som kan vara nog så kniviga att ta ställning till. Ofta förs konstruktiva resonemang direkt med författarna. Redaktörerna och referee-personerna föreslår ändringar, kompletteringar och strykningar. Artiklar refuseras emellertid ytterst sällan efter enbart en redaktionell bedömning eller efter en enskild referee-persons bedömning.

Till redaktionens uppgifter hör, för det tredje, att ta ansvar för att tidskriften *täcker in olika ämnesområden* och att ta initiativ till eller att fånga upp propåer som kommer utifrån till etablering av temaredaktioner. Vår ambition har varit att spegla hela den bredd som finns inom arkitekturforskningen, en uppgift som hittills endast begränsats av finansieringen och svårigheterna att finna temaredaktörer som är villiga att utföra ett drygt arbete utan särskild ersättning.

Jag hoppas att detta svar är klargörande både för tidskriftens läsare i allmänhet och för insändarnas författare när det gäller tidskriftens policy, redaktionens arbete och avsaknaden av en enhetlig redaktionell uppfattning om arkitekturforskningens inriktning och metoder.

Finn Werne
Formlära, Chalmers tekniska högskola
redaktör